

Košir, ki je od razpada Jugoslavije živel pri svojem stricu v Kotu in bil aktiven član semiške skupine. Ko je nekoč s svojim stricem na Kleču pri Planini pokrival streho, je neki Kočevar opazil v njegovem žepu revolver in bombo. Takoj ga je prijavil karabinjerjem, ki so ga zasliševali, pa mu je le uspelo, da se jim je izvil s tem, da je dokazoval, da ni istoveten s tistim, katerega je mislil kočevarski denunciant. Ko so ga karabinjerji izpustili, jih prihodnjega dne seveda ni več čakal doma, ampak odšel v ilegalo. To je bilo 22. avgusta. Nekaj dni zatem se jima je pridružil tudi Karel Brunskole (Pirkovič).

Metliška skupina, ki se je med tem od časa do časa shajala v goricah pri Drašičih, je 1. septembra pri Metliki razstrelila progo. Vse bolj kot pa ta eksplozija je Belo krajino in okupatorsko vojaško in civilno oblast razburil napad pri Gribljah 6. septembra 1941.

OPOMBE

1. Vrtačnik — Vrtačnik Milan, ustni vir. — 1a Pirkovič — rokopisno gradivo za zgodovino belokranjskega partizanstva, ki ga je zbiral več let in mi ga ljubeznivo stavil na razpolago. — 2. Košir — Košir Franc, Spomini iz leta 1941, rokopis; po njem prirejen članek »Začetek junaških dni Bele krajine« v SP, št. 170, 22. VII. 1951 str. 3. — Sušteršič — Sušteršič Tone - Tine Železnik: Opis razvoja KP v Beli krajini od začetka vključno do leta 1941; rokopis v arhivu CK ZKS v Ljubljani. — 3. Šimec — Šimec Milan, ustni vir in podatki, poslani mi v pismih. — 4. Vitkovič — Vitkovič Janez: Iz upornih dni belokranjskega ljudstva, rokopis. — 5. CC. RR. XI. C. A., MNO — poveljstvo kr. karabinjerjev pri poveljstvu XI. armadnega zbora v Ljubljani; njihov arhiv hranjen v arhivu Muzeja narodne osvoboditve v Ljubljani. Glej pripombo 10. — 6. CC. NN. — Camicie nere — črne srajce — vojaške formacije italijanske fašistične stranke, sestavni del oborožene sile Italije. — 7. Cuznar — Cuznar Stane, ustni vir. — 8. Vitkovič Janez v o. m. in članek: »Osma obletnica prvih žrtev za svobodo v Beli krajini«, SP 2. XI. 1949. — 9. Zbornik — Zbornik dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu jugoslavenskih naroda, tom VI, knjiga 1, Borbe u Sloveniji 1941 god. Izdaje Vojnoistorijski institut JNA, Beograd 1952. Citiran po srbsko-hrvatskem tekstu. — 10. CC. RR. Črnomelj — Poveljstvo karabinjerske tenence v Črnomlju. Tenenca (tenente — poročnik) je združevala več karabinjerskih postaj, kar bi ustrezalo našemu vođu; iz več tenenc je bila sestavljena compagnia CC. RR. — četa, vse čete v Ljubljanski pokrajini pa bataljon s poveljstvom v Ljubljani. Bil je to XIV. batt. CC. RR. »Milano« tako imenovanih teritorialnih karabinjerjev, ki so bili podrejeni ljubljanski kvesturi in s tem notranjemu ministrstvu. Njihov arhiv tvori samostojno skupino pod oznako »Comando Gruppo CC. RR.«. Druga formacija karabinjerjev so divizijski karabinjerji pri posameznih divizijah (n. pr. »Isonzo«), njihovo poveljstvo na slovenskih tleh je Comando CC. RR. XI. C. A. in se njihov ohranjeni arhiv pod to oznako čuva v sklopu arhivov MNO v Ljubljani. — 11. Kočevar — Kočevar Janez. Izpoved o početku prve partizanske skupine v Beli krajini na komandi Belokranjskega področja dne 5. aprila 1944. V izpovedi je nekaj netočnosti, najhujša pa je ta, da navaja kot uspeh napada pri Vranovičih 6 pobitih sovražnikov, med njimi 2 oficirja. Tako pretiravanje, ki sloni samo na subjektivnih domnevah in stremi kvečjemu za cenenimi propagandnimi efekti, ki pa pred zgodovino ne morejo obstati, pa ni značilno samo za gverilca, zlasti v

začetni, tako rekoč njegovi učni dobi, temveč je značilno tudi za »preizkušeno in zmag vajeno« italijansko vojsko. Saj so n. pr. italijanska poveljstva skušala zmanjšati svoj poraz v Jelenovem žlebu marca 1945 s tem, da so v internih uradnih poročilih navajala — čez 300 v tej bitki pobitih partizanov! (Glej o tem dnevna brzojavna poročila poveljstva XI. C. A. iz konca marca 1945 v MNO). — 12. Romanič — Peter Romanič, ustni vir.

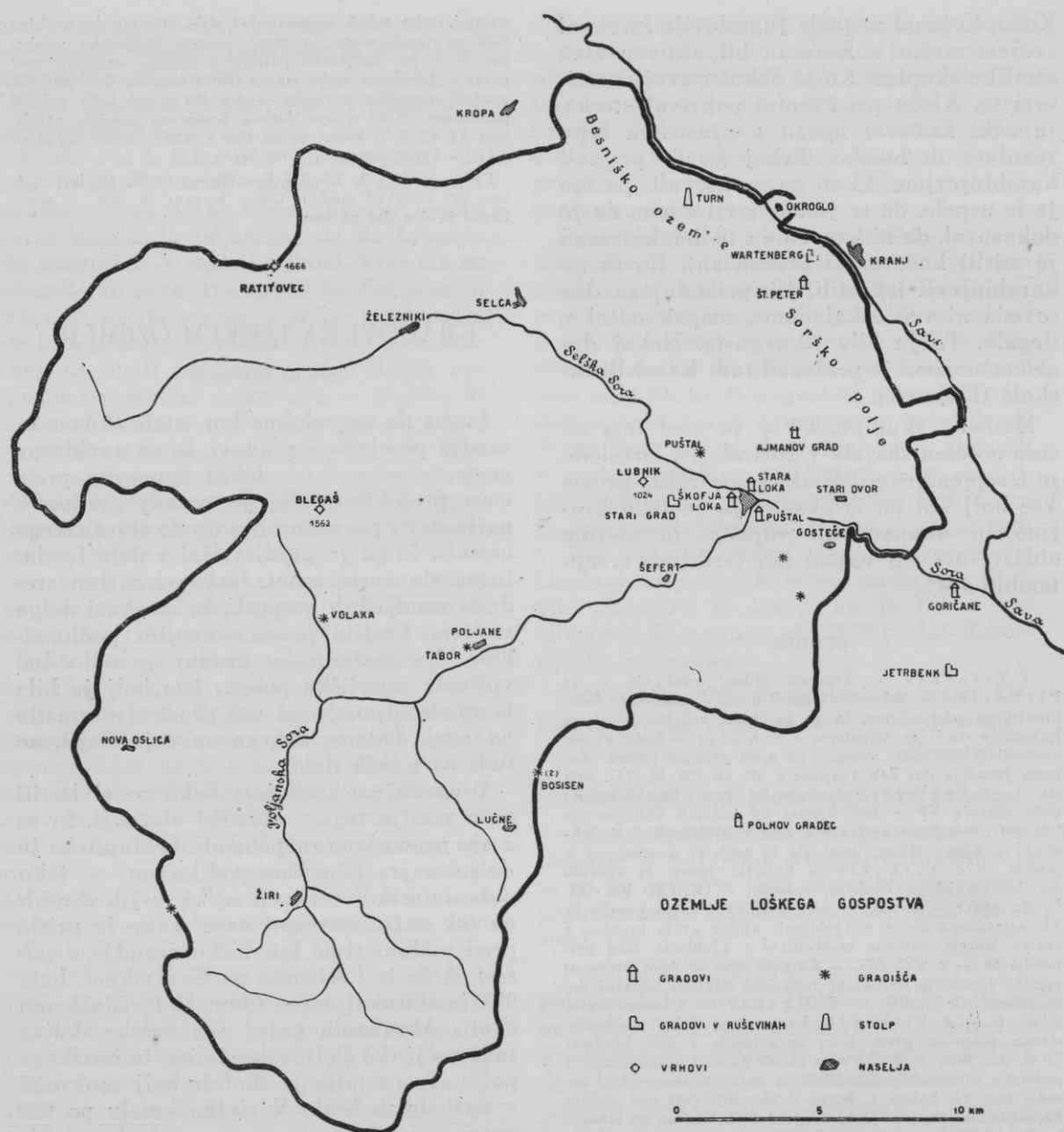
Popravi v 1. številki Kronike na strani 12, levi stolpec, 22. vrsta od spodaj: Ciano je prav ta dan... prav: Ciano je dva dni za tem.

GRADOVI NA LOŠKEM OZEMLJU

Dr. Pavle Blaznik

Loška tla so podobno kot ostala slovenska zemlja posejana z gradovi, ki so navidezno neme, v resnici pa dokaj zgovorne priče naše preteklosti. Saj je razvoj gradov v najtesnejši povezanosti z usodo slovenskega naroda, ki ga je predstavljal v dobi fevdalizma slovenski kmet. Gradovi so bili središča zemljiških gosposk, ki so skozi dolga stoletja krojila pravico svojim podložnikom. Na razširjenost gradov je odločilno vplivala zemljiška posest; čim bolj je bila ta razdrobljena, tem več gradov je zrastle na njej. Odmev takega razvoja najdemo tudi na loških tleh.

V zgodnjem srednjem veku so si lastili našo zemljo tuji — nemški vladarji, ki so z njo neomejeno razpolagali. Oddajali so jo dalje najrazličnejšim velikašem — tako posvetnim kot cerkvenim, ki so jih skušali na tak način navezati nase. Tako je prišlo pred pičlimi tisoč leti loško ozemlje v posest škofa iz Freisinga na Bavarskem. Leta 973 je daroval cesar Oton II. freisinškemu škofu Abrahamu poleg vse Selške doline tudi večji del Poljanske doline in Sorškega polja. To ozemlje je škof še bolj zaokrožil v naslednjih letih. Verjetno kmalu po 989 mu je pripadel tudi ostali — zahodni manjši del Poljanske doline; 1002 si je pridobil Stražišče in besniško ozemlje do Save in Lipnice, medtem ko je okoli 1215 dokupil še Pungert in Gosteče. Tako je tedaj obsegalo freisinško loško gospostvo celotno Poljansko in Selško dolino do razvodnice, hkrati pa tudi Sorško polje do Gosteč; od tod je šla meja na Soro, ki jo je zapustila malo nad Ladjo in dosegla pri Jeperci staro cesto Medvode—Kranj; ta cesta je veljala v glavnem kot meja od Jeperce do Kranja — onstran nje so pripadale škofu le Praše in sedem kmetij v Jami. Od Kranja dalje je tekla meja po Savi do izliva Lipnice; na levi strani Save je spadalo k Loki le Okroglo, ki ga je škof pridobil 1263. Zgo-

Slika 1. Stari gradovi in gradišča na škofjeloškem ozemlju

dovinski pojem loškega ozemlja je torej kaj obsežen. Usoda tega prostranega sveta je bila skozi stoletja trdno povezana s freisinškim škofom prav do 1803, ko je postalo loško ozemlje last državne komore.

Središče loškega gospostva je bilo na loškem gradu, ki si ga je postavil zemljiški gospod na skrbno izbranem mestu v naravnem središču gospostva na meji med obema dolinama in Sorškim poljem. Nad gradom se je na Kranceljnu dvigal stolp, na katerega še danes spominja izrazit jarek. Pod

gradom se je razvilo mesto Škofja Loka. Grad in mesto je obdajalo obzidje s stolpi in trojnimi vrati. Potres je v letu 1511 grad temeljito zdelal. Toda že v nekaj letih je postavil zemljiški gospod novo poslopje, ki se je ohranilo do današnjih dni; le stolp na dvorišču so pred več desetletji odstranili. Na gradu je stanoval z ostalimi škofovimi funkcionarji loški oskrbnik kot namestnik freisinškega zemljiškega gospoda.

Vsa loška posest ni bila enako trdno povezana v enoto. Marsikje se je meja ne-

Slika 3. Gradišče v Poljanah, v virih iz XVI. stol. omenjeno kot Tabor

varno zibala zaradi sovražnega nastopanja sosedov. Loško gospostvo je mejilo na vrsto drugih zemljiških gospodov, ki niso bile vse v najboljših odnosih do freisinškega škofa. Nevarni so bili zlasti ministeriali, ki so se razvili iz vrst grajskih služabnikov in so si sčasoma pridobili svoja manjša zemljiška gospostva. Vzhodno od ceste Medvode—Kranj se je širila preko Save v XII. stoletju posest mogočnih Andechsov, ki so gospodovali nad strnjenim ozemljem od Motnika in Trojan na vzhodu do Kokre, Kranja in Smlednika na zahodu; svoje središče so imeli v Kamniku. V območju te meje je bil najpomembnejši grad Smlednik, kjer se je razvilo smledniško gospostvo, ki se je vzdržalo skozi dolga stoletja.

Južno od tod je mejilo loško gospostvo na spanheimsko zemljo. Spanheimi, ki so imeli med drugim v XII. in XIII. stoletju v posesti Ljubljano, so kot odvetniki loškega gospostva zlorabljali svoj položaj in delali škodo po loškem ozemlju. Od njih so bili tedaj odvisni ministeriali na gradovih v Goričanah, Jetrbenku (Hertenberg), Polhovem Gradcu in Sori, ki so bili kaj nadležni sosedje. Središče goričanskega ozemlja, ki je postalo v XV. stoletju last ljubljanske škofije, je bilo tedaj na gradu, od katerega so danes ohranjene le razvaline. Današnji grad, ki leži pod starim, je zrastel šele pred dobrimi tri sto leti. Največ posla je imel loški zemljiški gospod z ministeriali z Jetrbenka pri Medvodah. Njihov grad je danes le še razvalina, toda v XIV. stoletju je bila tu mogočna utrdba, ki so jo sestavljale kar tri stavbe: stari in novi Hertenberg ter stolp Nebojse. Jetrbenški so povzročali z vpadi na loško ozemlje freisinškemu škofu mnogo

preglavic. Zato dobro razumemo škofovo željo, da bi Jetrbenške izneveril njihovim gospodom; vendar je ostal poskus račun brez krčmarja. Podobne težave je imel škof s polhograjskimi gospodi, ki so stanovali v današnjem starem gradu, pod katerim je kasneje zrastle nova utrdba. Spanheimske ministeriale srečamo v XII. in XIII. stoletju tudi v Sori, ki je bila v neposredni bližini loškega gospostva. Njihov grad je mogoče istoveteti z razvalino nad Gostečami. V neposredni bližini teh ostankov srečamo drugo gradišče pri kmetu Močeradniku na nekdanji meji med loškimi in goričanskimi gospostvom na griču, ki pada strmo proti Sorškemu polju. Na mejnih tleh med Bukovim vrhom in Lučnami naletimo na ime Frtica; ta postojanka utegne biti istovetna z gradom Bosisen, ki se omenja že 973 — torej v času, ko je loško ozemlje postalo last freisinškega škofa.

Zahodni sosed je bilo tolminsko gospostvo, ki so ga ločili v srednjem veku od loškega ozemlja veliki gozdovi. Pač pa je tod vodila že v starih časih važna pot iz Poljanske doline proti Cerknemu. Pri Novi Oselici naletimo na zaporne utrdbe, ki dokazujejo, da je bil tod razvit promet že v pred-slovenski dobi. Proti bohinjki in blejski strani je bil mejaš briksenški škof z obsežnim gospostvom.

Najbolj občutljiva je bila pa meja na severovzhodni strani, kjer so bili od XII. stol. dalje sosedje Ortenburžani. Ti so se preko ministerialov iz Waldenberga (Pusti grad) globoko zajedli v freisinško posest. Prekorčili so Savo in si uredili na desni strani reke močno oporišče Wartenberg (gradišče ob Šmarjetni gori). Ko se je freisinškemu škofu konec XII. stoletja posrečilo, da je odkupil grad za veliko vsoto, ga je dal podreti, ker se je bal, da se ga ne bi Ortenburžani ponovno polastili. Bojazen je bila upravičena. Do končne pomiritve je namreč prišlo šele 1263, ko je škof Konrad s težkimi žrtvami dosegel, da so se waldenberški

Slika 2. Loški grad — pogled s Krancelja

ministeriali končno odpovedali vsem pravicam do Wartenberga in Stražišča. Vendar z likvidacijo spora 1263 mejni prepiri v tem delu niso bili zaključeni, kar je končno povzročilo, da se je del loškega ozemlja freisinškemu škofu kot zemljiškemu gospodu sploh odtujil.

Glede razvoja posestnih razmer so bile razmere na loškem ozemlju zelo različne. Proti sredi XIII. stoletja se je na loških tleh mogočno dvignil rod Loških vitezov, ki so delali škofu težke preglavice. Med njimi se je najbolj uveljavil Wernher, ki je bil loški oskrbnik prav v dobi, ko se je vršilo zelo intenzivno naseljevanje loškega ozemlja. Oskrbniku je pripadla pri tem poslu vsaka deseta novo ustanovljena kmetija. Tako je bilo priznanih tej rodbini 14 gruntov v Podblici, Zabukovju, Osovniku in Sv. Barbari. Vendar je škofu uspelo, da je s ponovno pridobitvijo gruntov v obeh dolinah kaj kmalu rešil ondotno ozemlje nevarnih razpok. Poljanska in Selška dolina sta mu ostali v posesti tudi vnaprej skozi stoletja tako rekoč nedotaknjeni, če ne upoštevamo izgub na račun fužinarstva. Posledica takega posestnega stanja se izraža tudi v tem, da ne premore ne Poljanska ne Selška dolina nobenega fevdalnega gradu. Gradišče nad Volašico v Poljanski dolini, kjer naj bi stal po tradiciji nekoč grad, je starejšega datuma. Številni tabori v tej dolini so večinoma iz turške dobe; le redki med njimi (n. pr. v Poljanah) so verjetno starejši. Vendar so tako tabori kot omenjeno gradišče brez zveze z razvojem zemljiškega gospodstva. Edini dvorec, ki nastopa kot sedež samostojnega gospoda, je Šefert, po katerem se imenujejo Šefertski, ki pa so bili v Poljanski dolini omejeni le na ondotno kmetijo.

Slika 4. Kmetija Šefert v Poljanski dolini

Slika 5. Puštal nad Trnjem ob vhodu v Selško dolino. Vidne so umetne terase na vrhu gradišča

V prav nasprotno smer je šel razvoj na besniškem ozemlju, ki se je škofu sčasoma v veliki meri odtujilo. Tod so obdržali Ortenburžani tudi po poravnavi s freisinškim škofom vrsto kmetij, ki so v naslednjih stoletjih večkrat menjale gospodarja. Še več kmetij so si pa pridobili loški ministeriali, ki so se tod krepili zlasti zaradi neustaljenih posestnih prilik. S temi gospodi je v tesni zvezi stolp v Zg. Besnici, katerega sledovi so še danes dobro vidni na razgledni točki v zaselku Dvor. Spomin na posestno razdrobljenost najdemo tudi v dvorcu Kucni v Rakovici, kjer je bival od 1701 dalje svoboden kmet.

Tudi Sorško polje se je freisinškemu škofu v precejšnji meri izmaknilo. Prav na tem ozemlju srečamo več gradov, ki so zrastle v zelo različnem času. Daleč od prometa pod Lubnikom leži Stari grad, od koder naj bi po Valvasorju potekal rod Loških gospodov. Postanek Starega gradu sega mogoče v prazgodovinsko-dobo. V začetku XIV. stoletja ga je dal freisinški škof temeljito obnoviti; uredil je jarek in grad obzidal z zunanjim obzidjem. Skrb za grad je škof poverjal gradiščanom, ki so imeli tod svoje stražnike. V XVI. stoletju je grad odslužil. Urbar iz 1568 ga označuje kot star grad, ki je predstavljal v XVII. stoletju le še kup razvalin.

Tik Škofje Loke je zrastel puštalski grad. Večkrat čitamo, da so bili tod grajski hlevi freisinškega škofa. Do takega tolmačenja je prišlo zaradi nerazumevanja stare oblike krajevnega imena (1291 Burchstal), ki pomeni gradišče. Tod je torej stalo v davnih časih gradišče, kakršnih smo že dolej več srečali na loških tleh. Puštalsko ozemlje je bilo škofu že zelo zgodaj odtujeno. V rokah ga je imel rod puštalskih

gospodov, ki so bili deloma tudi v službi freisinškega škofa. V XVII. stoletju je rod Puštalcev izginil. V naslednjih desetletjih so se lastniki zelo menjavali, dokler ni kupil tega posestva 1696 poljanski kmetski sin Marx Oblak. Rodbina Oblakov si je sčasoma pridobila številne kmetije in desetine po loškem in izvenloškem ozemlju. Sredi XVIII. stoletja je puštalskemu gospostvu pripadal Puštal z 38 podložniki. Izven Puštala je obsegalo gospostvo še 1 grunt v Hosti, 1 v Žabnici, 2 na Godešču, 1 v Gorenji vasi, eno tretjino in dve tretjini grunta pri Sv. Ožboltu, 4 v Vincarjih in 3 v Zmincu. Razen tega so imeli Oblaki fužino ob Selški Sori, ki so jo dajali v najem. Še večja je bila puštalska posest izven loškega gospostva; tako so imeli v lasti Oblaki v Podreči poleg 1 grunta in 2 polgruntov še 3 kajže, v Zbiljah 4 grunte in 4 kajže, v Prebačevem 16 gruntov, dva tretjinska grunta in 5 kajž, na Šenkovem turnu 3 grunte, šest polovic gruntov in 2 kajži, v Volčjem potoku 1 grunt in dva polovična grunta, v okolici Jetrbenka (Sv. Marjeta, Sv. Florijan, Sv. Katarina) pa 4 grunte, pet polovic gruntov, dva četrt grunta in 1 kajžo. — Razen puštalskega gospostva so imeli Oblaki v XVIII. stoletju še druge graščine, med katerimi so dalj časa gospodovali na gradu Ponoviče. — Zanimivo je, da dobimo ime Puštal tudi kot oznako za hrib nad Trnjem pri Stari Loki. Ta Puštal ima od treh strani odsekano lego in dominira na meji med Sorškim poljem in vhodom v Selško dolino. Na njem so dobro vidne umetno planirane oblike, kjer naletimo na značilno ime Dvorišče (dvor). Malo niže je jama — imenovana Kevdre.

Starološki grad se je verjetno razvil iz dvorca freisinškega zemljiškega gospoda. Ko je namreč škof dobil loško gospostvo v svojo last, je del tega ozemlja obdeloval v lastni upravi preko svojih oskrbnikov s pomočjo podložnikov-tlačanov iz sosednjih vasi. Središče te zemlje so tvorili dvorci. Sredi XII. stoletja naletimo na loškem ozemlju na štiri take dvorce (bitenjski, žabniški, godeški in loški). Loški dvorec srečamo v listinah že 1074. Prvotno je ležal ta dvorec v Starem dvoru, na kar spominja še danes ime. Kasneje je škof prestavil dvorec v Staro Loko. Usoda starološkega gradu je tesno povezana z raznimi rodbinami, katerih člani so bili v službi freisinškega zemljiškega gospoda. Tako naj omenim v tej zvezi Lamberge, ki so tod gospodarili v prvi polovici XVI. stoletja in ki so si utrdili položaj na loških tleh zaradi službenega

razmerja do freisinškega škofa; posamezni njeni člani so bili v drugi polovici XV. stoletja dolga leta loški oskrbniki. Kasneje je bil grad skozi desetletja v posesti rodbine Rasp; tudi Raspi so potekali iz loške oskrbniške rodbine. V XVII. stoletju je grad prehajal iz rok v roke. Med lastniki se tedaj omenjajo tudi nekatere loške meščanske rodbine, kot Paplerji ali Lukančiči. V začetku XIX. stoletja je prešla posest na rodbino Strahl, ki je obdržala graščino v rokah preko sto let. H gradu je spadalo sredi XVIII. stoletja 5 gruntov in 29 kajž v Stari Loki ter 1 grunt v Žabnici. Izven loškega ozemlja je bil podložen graščini le 1 grunt v Brezju pri Kamniku ter 1 grunt in 1 kajža v Hrašah pri Smledniku.

Ajmanov grad je dobil svoje ime po dr. Jožefu Haymannu, ki je bil proti koncu XVIII. stoletja nekaj let posestnik te graščine. To gospostvo je med vsemi loškimi graščinskimi posestvi najmlajšega postanka. Grad je postavil proti koncu XVII. stoletja loški oskrbnik Fr. Matija pl. Lampfritzheim na kraju, kjer so bili prej trije grunti; omenjeni podložniki so se morali brez na-

Slika 6. Portal starološkega gradu

Slika 7. Ajmanov grad (iz Valvasorja XI, 128)

dalnjega umakniti. Slika v Valvasorjevi zgodovini Kranjske, ki je izšla prav v tistem času, kaže, da je bil grad kaj čedno urejen. Zraven grajskega poslopja je bila obsežna pristava z velikim vrtom in lepo drevesnico. V teku desetletij so si lastniki, ki so se precej menjavali, pridobili pod svojo oblast predvsem razne kajžarje po Sorškem polju. Tako je spadalo sredi XVIII. stoletja pod to graščino 15 kajžarjev v Stari Loki, 1 v Formah, 1 pri Sv. Duhu, 2 v Šutni, 1 v Starem dvoru, 1 v Hosti. Posest je segala tudi na besniška tla, kjer se je omejevala v Sp. Besnici na 3 grunte in 1 kajžo, a v Zg. Bešnici na 1 grunt. Graščinska zemlja se je pa širila tudi preko meja loškega gospostva; tako so spadali k njej 3 grunti in 2 kajži v Zbiljah, pol grunta in 3 kajže v Mošah, 3 grunti in 2 kajži v Čirčičah, 1 grunt na Visokem pri Kranju in 2 kajži v Šenčurju.

Šentpetrska graščina (Schrottenthurn) pod Šmarjetno goro spada v vrsto tistih gradov, katerih korenine segajo daleč v preteklost. Ondotno ozemlje je bilo odtujeno freisinskemu zemljiškemu gospodu že v XIII. stol. Grad sam je pa kot stavba mlajšega postanka. Postavili so ga v XVI. stoletju gospodje pl. Schrott, po katerih je dobil grad svoje ime. Več desetletij je bil v posesti rodbine Sigesdorf, katere člani so bili skozi vse XVI. stoletje v službi loškega zemljiškega gospoda kot oskrbniki oziroma žitničarji. Nekaj let so imeli celo v zakupu loško

gospostvo. Kasneje so se tudi tod lastniki prav močno menjavali. Sredi XVIII. stoletja je imela graščina le del svoje posesti v mejah loškega gospostva. Poleg graščinske pristave ji je tedaj pripadal še 1 grunt v Stražišču in 4 kajže pod Šmarjetno goro; bolj se je posest zajedala v besniško območje, kjer je spadalo h gradu 11 kajž poleg 2 gruntov v Zabukovju in 3 gruntov v Zg. Besnici. Sicer se je pa graščinska zemlja širila v drobcih med Kranjem in Begunjami; z njo je bila združena v Orehovljah 1 kajža, v Britofu 1 grunt, na Bregu 1 grunt in 3 kajže; dalje v Žigani vasi, ki spominja s svojim starim imenom Sigisdorf na stare lastnike, 2 grunta in 2 kajži, na Otoku 1 grunt in 1 kajžo, v Zapužah 1 kajžo in v Zgošah 1 grunt.

Danes spadajo gradovi po funkciji, zaradi katere so bili postavljeni, le še v zgodovino. Deloma jih že zdavnaj prerašča ruša, deloma pa služijo namenom, ki jih narekuje novi čas. Med temi naj omenim puštalski grad, kjer ima svoje prostore loški muzej, ki s svojimi dragocenimi zbirkami vsestransko ponazoruje tako zanimivo preteklost obsežnega loškega ozemlja.

LITERATURA

Kos M., Starejša in mlajša naselja okoli Ljubljane, Geografski vestnik, XXIII, 1951, str. 157—177. — Blaznik Pavle, Kolonizacija Selške doline, 1928. — Blaznik Pavle, Kolonizacija Poljanske doline, Glasnik Muz. društva za Slovenijo, XIX, 1938, str. 1—61. — Blaznik Pavle, Kolonizacija in kmetško podložništvo na Sorškem polju (rokopis). — Blaznik Pavle, Zemljiška gospostva na besniškem ozemlju (rokopis).